

**Council of Europe
Conseil de l'Europe**

**Rámcový dohovor o ochrane
národnostných menšín a výkladová správa**

Framework Convention for the Protection
of National Minorities and Explanatory Report
Convention-cadre pour la protection
des minorités nationales et rapport explicatif
Štrasburg, 1. II. 1995
Slovenská verzia Slovak version Version slovaque
Európske zmluvy European Treaty Series
série des traités européens /157

Rámcový dohovor o ochrane národnostných menšín a výkladová správa Framework Convention for
the Protection of National Minorities and Explanatory Report Convention-cadre pour la protection des
minorités nationales et rapport explicatif

Slovenská verzia, Slovak version, Version slovaque

Materiál bol pripravený k semináru Právne nástroje RADY EURÓPY na ochranu národnostných
menšín Bratislava , 4. júl 1995

Na základe prekladu textov do slovenčiny, ktoré poskytlo Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej
republiky spracovalo:

Informačné a dokumentačné stredisko o Rade Európy, Academia Istropolitana, Klariská 5 P.O. Box
217, 810 00 Bratislava 1, tel-fax : 335672, elektronická pošta :figusch@euroinf.sk

RÁMCOVÝ DOHOVOR

O OCHRANE NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

Podpísané členské štáty Rady Európy a ostatné štáty, ktoré sú signatármi tohto rámcového dohovoru;

majúc na zreteli, že cieľom Rady Európy je dosiahnuť väčšiu jednotu medzi jej členmi s cieľom
ochraňovať a uskutočňovať ideály a princípy, ktoré sú ich spoločným dedičstvom;
majúc na zreteli, že jedným zo spôsobov dosahovania tohto cieľa je ochrana a ďalší rozvoj ľudských
práv a základných slobôd;

želajúc si plniť opatrenia Vyhlásenia hláv štátov a vlád členských štátov Rady Európy prijatého 9.
októbra 1993 vo Viedni;

súc rozhodnuté, v rámci ich príslušného územia, chrániť jestvovanie národnostných menšín,

majúc na zreteli, že otrasy v európskej histórii ukázali, že ochrana národnostných menšín je podstatná
pre stabilitu, demokratickú bezpečnosť a mier na tomto kontinente;

majúc na zreteli, že pluralitná a skutočne demokratická spoločnosť by mala nielen rešpektovať etnickú, kultúrnu, jazykovú a náboženskú identitu všetkých osôb patriacich k národnostnej menšine, ale vytvárať aj primerané podmienky na to, aby mohli vyjadrovať, zachovávať a rozvíjať túto identitu;

majúc na zreteli, že vytvorenie ovzdušia tolerance a dialógu je predpokladom pre to, aby sa mohla kultúrna rôznorodosť stať rovnako zdrojom ako aj prostriedkom nie rozdeľovania, ale obohacovania každej spoločnosti;

majúc na zreteli, že vytvorenie tolerantnej a prosperujúcej Európy nezávisí len od spolupráce medzi štátmi, ale vyžaduje si aj cezhraničnú spoluprácu miestnych a regionálnych úradov, bez ujmy pre Ústavu a územnú celistosť každého štátu; s prihliadnutím na Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na protokoly k nemu ;

s prihliadnutím na záväzky týkajúce sa ochrany národnostných menšín obsiahnuté v dohovoroch a deklaráciách Organizácie spojených národov a v dokumentoch Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe, najmä v Kodanskom dokumente z 29. júna 1990 ;

súc rozhodnuté definovať princípy, ktoré treba rešpektovať a povinnosti z nich vyplývajúce, aby sa v členských štátoch a v ostatných štátoch, ktoré pristúpia k tomuto dokumentu, zabezpečila účinná ochrana národnostných menšín a práv a slobôd osôb patriacich k týmto menšinám v rámci právneho štátu, s rešpektovaním územnej celistvosti a národnej zvrchovanosti štátov;

odhodlané vykonávať zásady, stanovené v tomto rámcovom dohovore pomocou národnej legislatívy a vhodnej vládnej politiky,

dohodli sa na nasledovnom :

ČASŤ I

Článok 1

Ochrana národnostných menšín a práv a slobôd osôb patriacich k týmto menšinám tvorí integrálnu súčasť medzinárodnej ochrany ľudských práv a ako taká spadá do rámca medzinárodnej spolupráce.

Článok 2

Ustanovenia tohto rámcového dohovoru sa vykonávajú v dobrej viere, v duchu porozumenia a tolerance a v súlade so zásadami dobrého susedstva, priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi.

Článok 3

1. Každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo slobodne si zvoliť či má byť s ňou zaobchádzané ako s takou alebo nie a z tejto voľby alebo z uplatňovania práv spojených s touto voľbou nemá vzniknúť žiadna nevýhoda.

2. Osoby patriace k národnostným menšinám môžu uplatňovať práva a využívať slobody vyplývajúce zo zásad zakotvených v tomto rámcovom dohovore tak individuálne ako aj v spoločenstve s inými.

ČASŤ II

Článok 4

1. Strany sa zaväzujú zaručiť osobám patriacim k národnostným menšinám právo rovnosti pred zákonom a rovnakú ochranu zo zákona. V tomto ohľade sa zakazuje akákoľvek diskriminácia založená na príslušnosti k národnostnej menšine.

2. Strany sa zaväzujú, tam, kde to je potrebné, prijať primerané opatrenia na podporu úplnej a účinnej rovnosti medzi osobami patriacimi k národnostnej menšine a tými, ktorí patria k väčšine vo všetkých oblastiach hospodárskeho, spoločenského, politického a kultúrneho života. V tomto ohľade vezmú do úvahy osobitné podmienky osôb patriacich k národnostným menšinám.

3. Opatrenia prijaté v súlade s odsekom 2 sa nebudú pokladať za akt diskriminácie.

Článok 5

1. Strany sa zaväzujú podporovať potrebné podmienky, ktoré osobám patriacim k národnostným menšinám umožnia uchovať a rozvíjať kultúru ako aj zachovať základné prvky ich totožnosti, najmä ich náboženstva, jazyka, tradícií a kultúrneho dedičstva.

2. Bez ujmy pre opatrenia prijímané v rámci svojej celkovej integračnej politiky sa strany zdržia takej politiky alebo praxe, ktorá by smerovala k asimilácii osôb patriacich k národnostným menšinám proti ich vôli a budú tieto osoby chrániť pred akýmkoľvek postupom smerujúcim k takejto asimilácii.

Článok 6

1. Strany budú podporovať duch tolerancie a medzikultúrny dialóg a prijímať účinné opatrenia na podporu vzájomného rešpektu a porozumenia a spolupráce medzi všetkými osobami žijúcimi na ich území, bez ohľadu na ich etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú totožnosť obzvlášť v oblasti školstva, kultúry a médií.

2. Strany sa zaväzujú prijať vhodné opatrenia na ochranu osôb, ktoré by mohli byť predmetom hrozieb alebo činov diskriminácie, nepriateľstva alebo násillia z dôvodu ich etnickej, kultúrnej, jazykovej a náboženskej totožnosti.

Článok 7

Strany zabezpečia rešpektovanie práva každej osoby patriacej k národnostnej menšiny na slobodu pokojného zhromažďovania, slobodu združovania, slobodu prejavu a slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

Článok 8

Strany sa zaväzujú uznávať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine hlásiť sa k svojmu náboženstvu alebo k viere a zakladať náboženské inštitúcie, organizácie a združenia.

Článok 9

1. Strany sa zaväzujú uznať, že právo na slobodu prejavu každej osoby patriacej k národnostnej menšine bude zahŕňať slobodu názoru a slobodu prijímať a oznamovať informácie a myšlienky v jazyku menšiny, bez zasahovania štátnej moci a bez ohľadu na hranice. Strany musia zabezpečiť, aby v rámci ich právnych poriadkov neboli osoby patriace k národnostným menšinám vystavené diskriminácii pri prístupe k médiám.

2. Odsekom 1 sa stranám nebráni vyžadovať licencie, bez diskriminácie a na základe objektívnych kritérií, na rozhlasové a televízne vysielanie alebo na prevádzku kín.

3. Strany nesmú klásť osobám patriacim k národnostným menšinám prekážky pri zriaďovaní a využívaní tlačových médií. V súlade so zákonmi o zvukovom, rozhlasovom a televíznom vysielaní musia v rámci možností zabezpečiť, s prihliadnutím na ustanovenia odseku 1, aby osoby patriace k národnostným menšinám dostali možnosť zriaďovať a používať svoje vlastné médiá.

4. V rámci svojich právnych poriadkov musia strany prijať primerané opatrenia na uľahčenie prístupu osobám patriacim k národnostným menšinám k médiám a na podporu tolerancie a umožnenie kultúrnej plurality.

Článok 10

1. Strany sa zaväzujú uznať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine na to, aby slobodne a bez zasahovania používala svoj menšinový jazyk v súkromí aj na verejnosť, slovom aj písmom.

2. V oblastiach tradične alebo vo väčšom počte obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám musia strany, pokiaľ to tieto osoby požadujú, a pokiaľ táto požiadavka zodpovedá skutočnej potrebe, usilovať v rámci možností o vytváranie podmienok, ktoré by umožnili používanie menšinového jazyka v styku týchto osôb s úradmi.

3. Strany sa zaväzujú zabezpečiť každej osobe patriacej k národnostnej menšine právo byť okamžite informovaná v jazyku, ktorému rozumie, o dôvodoch jej vzatia do väzby a akejkoľvek obžaloby voči nemu alebo nej, a o možnosti jeho alebo jej obhajoby v tomto jazyku, v prípade potreby aj prostredníctvom bezplatne poskytnutého tlmočníka.

Článok 11

1. Strany sa zaväzujú uznať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine na používanie svojho priezviska (mena po otcovi) a mena v jazyku menšiny a právo na jeho oficiálne uznanie v súlade s modalitami, ktoré poskytuje ich právny systém.

2. Strany sa zaväzujú uznať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine uvádzať označenia, nápisy, a ďalšie informácie súkromnej povahy viditeľné pre verejnosť v jazyku svojej menšiny.

3. V oblastiach tradične obývaných väčším počtom osôb patriacich k národnostnej menšine musia strany v rámci svojho právneho poriadku, a tiež prípadných zmlúv s ďalšími štátmi s prihliadnutím na osobitné podmienky, usilovať o to, aby sa miestne názvy, názvy ulíc a ďalšie topografické údaje uvádzali aj v jazyku menšiny v prípade, že existuje dostatočný dopyt.

Článok 12

1. Tam, kde to je primerané, musia strany prijímať opatrenia v oblasti školstva a výskumu zamerané na podporu poznania kultúry, histórie, jazyka a náboženstva ich národnostných menšín a väčšinového obyvateľstva.

2. V tomto kontexte musia strany okrem iného vytvárať primerané možnosti pre vzdelávanie učiteľov, prístupu k učebniciam a podporu kontaktov medzi študentmi a učiteľmi rozličných komunít.

3. Strany sa zaväzujú podporovať rovnaké príležitosti pre prístup k vzdelaniu na všetkých stupňoch pre osoby patriace k národnostným menšinám.

Článok 13

1. V rámci svojho systému školstva musia strany uznávať právo osôb patriacich k národnostnej menšine na zriadenie a prevádzku vlastných súkromných zariadení pre vzdelávanie a odbornú prípravu.

2. Z uplatňovania tohto práva nevyplývajú pre strany žiadne finančné záväzky.

Článok 14

1. Strany sa zaväzujú uznávať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine učiť sa jazyk svojej menšiny.

2. V oblastiach tradične alebo vo väčšom počte obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám musia sa strany v prípade dostatočného dopytu usilovať v rámci možností o to, aby v rámci svojho systému školstva, zabezpečili pre osoby patriace k týmto menšinám primerané možnosti na výučbu jazyka ich menšiny alebo výučbu v tomto jazyku.

3. Odsek 2 tohto článku sa má vykonávať bez ujmy na učenie sa oficiálnemu jazyku alebo na vyučovanie v tomto jazyku.

Článok 15

Strany musia vytvárať potrebné podmienky pre efektívnu účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote, ako aj na verejných záležitostiach, najmä pokiaľ sa ich týkajú.

Článok 16

Strany sa musia zdržať takých opatrení, ktorými by sa zmenilo zloženie obyvateľstva v oblastiach obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám, a ktoré majú za cieľ obmedzovanie práv a slobôd vyplývajúcich zo zásad, zakotvených v tomto rámcovom dohovore.

Článok 17

1. Strany sa zaväzujú, že nebudú zasahovať do práva osôb patriacich k národnostným menšinám vytvárať a udržiavať voľné a pokojné cezhraničné kontakty s osobami, ktoré v súlade so zákonom žijú v iných štátoch, najmä v tých, s ktorými majú spoločnú etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú totožnosť, alebo spoločné kultúrne dedičstvo.

2. Strany sa zaväzujú, že nebudú zasahovať do práva osôb patriacich k národnostným menšinám zúčastňovať sa na činnostiach mimovládnych organizácií tak na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Článok 18

1. Tam, kde to je potrebné, sa strany budú usilovať uzatvárať dvojstranné a viacstranné dohody s inými štátmi, predovšetkým susednými, s cieľom zabezpečiť ochranu osôb patriacich k národnostným menšinám, ktorých sa to týka.

2. V relevantných prípadoch budú strany prijímať opatrenia na podporu cezhraničnej spolupráce.

Článok 19

Strany sa zaväzujú rešpektovať a realizovať princípy zakotvené v tomto rámcovom dohovore tak, že tam, kde to je potrebné, prijímú len tie obmedzenia, reštrikcie alebo výhrady, ktoré vyplývajú z medzinárodných právnych dokumentov, predovšetkým z Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ súvisia s právami a slobodami vyplývajúcimi z uvedených princíпов.

ČASŤ III

Článok 20

Pri uplatňovaní práv a slobôd vyplývajúcich z princíпов zakotvených v tomto rámcovom dohovore musí každá osoba patriaca k národnostnej menšine rešpektovať zákony štátu a práva ostatných osôb, predovšetkým osôb patriacich k väčšine a ostatných národnostných menšín.

Článok 21

Nič v tomto rámcovom dohovore sa nebude vykladať tak že by to v sebe zahrňovalo právo zapájať sa do akejkoľvek činnosti alebo robiť čokoľvek, čo by bolo v rozpore so základnými princípmi medzinárodného práva a predovšetkým zvrchovanej rovnosti, územnej celistvosti a politickej nezávislosti štátov.

Článok 22

Nič v tomto rámcovom dohovore sa nebude vykladať tak, aby to obmedzovalo alebo rušilo tie Pudské práva a základné slobody, ktoré môžu byť zabezpečené zákonmi ktorejkoľvek zmluvnej strany alebo každým iným dohovorom, ktorého je stranou.

Článok 23

Práva a slobody vyplývajúce z princípov zakotvených v tomto rámcovom dohovore, pokiaľ sú predmetom príslušného ustanovenia v Európskom dohovore o ľudských právach a základných slobodách alebo v protokoloch k nemu, sa musia chápať v súlade s posledne menovaným dohovorom.

ČASŤ IV

Článok 24

1. Výbor ministrov Rady Európy bude sledovať realizáciu tohto rámcového dohovoru zmluvnými stranami.
2. Strany, ktoré nie sú členmi Rady Európy sa budú zúčastňovať v implementačnom mechanizme v súlade s postupmi, ktoré budú stanovené.

Článok 25

1. Počas ročného obdobia, plynúceho od nadobudnutia platnosti tohto rámcového dohovoru pre danú zmluvnú stranu, táto poskytne generálnemu tajomníkovi Rady Európy úplnú informáciu o prijatých legislatívnych a iných opatreniach na uplatnenie zásad vytyčených v tomto rámcovom dohovore.
2. Každá strana bude okrem toho poskytovať generálnemu tajomníkovi periodicky i kedykoľvek ju o to Výbor ministrov požiada ďalšie informácie významné z hľadiska realizácie tohto rámcového dohovoru.
3. Generálny tajomník bude postupovať Výboru ministrov všetky informácie, ktorému budú poskytnuté podľa ustanovení tohto článku.

Článok 26

1. Pri posudzovaní adekvátnosti opatrení prijatých stranami na realizáciu princípov stanovených týmto rámcovým dohovorom bude Výboru ministrov pomáhať poradný výbor, členovia ktorého budú uznávanými odborníkmi v oblasti ochrany národnostných menšín.
2. Zloženie poradného výboru a jeho rokovací poriadok určí Výbor ministrov počas ročného obdobia, ktoré začne plynúť od nadobudnutia platnosti tohto rámcového dohovoru.

ČASŤ V

Článok 27

Tento rámcový dohovor je otvorený na podpis členským štátom Rady Európy. Až do dňa nadobudnutia jeho platnosti budú môcť dohovor podpísať ktorékoľvek ďalšie štáty, ktoré k tomu vyzve

Výbor ministrov. Podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu. Ratifikačné listiny, listiny o prijatí alebo schválení budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 28

1. Tento rámcový dohovor nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov od dátumu, keď dvanásť členských štátov Rady Európy vyjadrí svoj súhlas byť viazaný dohovorom v súlade s ustanoveniami článku 27.
2. Pre každý členský štát, ktorý vyjadrí dodatočne svoj súhlas byť viazaný dohovorom, nadobudne tento rámcový dohovor platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov od dátumu uloženia ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení.

Článok 29

1. Po nadobudnutí platnosti tohto rámcového dohovoru a po konzultácii zmluvných štátov môže Výbor ministrov Rady Európy na základe rozhodnutia prijatého väčšinou podľa článku 20.d štatútu Rady Európy vyzvať ktorýkoľvek nečlenský štát Rady Európy, ktorý bol vyzvaný podpísať tento dohovor v súlade s ustanoveniami článku 27 a ešte tak neurobil a ktorýkoľvek iný nečlenský štát, aby sa pripojil k dohovoru.
2. Pre každý štát, ktorý pristúpi k rámcovému dohovoru, nadobudne tento dohovor platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov od dátumu odovzdania dokumentu o pristúpení generálnemu tajomníka Rady Európy.

Článok 30

1. Každý štát môže pri podpise alebo uložení ratifikačných listín, listín o prijatí alebo schválení, určiť jedno alebo viaceré územia, za medzinárodné vzťahy ktorých je zodpovedný a na ktoré sa bude tento rámcový dohovor vzťahovať.
2. Každý štát môže kedykoľvek neskôr vyhlásením zaslaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy rozšíriť vykonávanie tohto rámcového dohovoru na ktorékoľvek iné územie uvedené v tomto vyhlásení. Rámcový dohovor nadobudne platnosť vo vzťahu k tomuto územiu prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov od dátumu prijatia takéhoto vyhlásenia generálnym tajomníkom.
3. Každé vyhlásenie urobené podľa oboch predchádzajúcich odsekov sa bude môcť odvolať, pokiaľ ide o ktorékoľvek územie uvedené v tomto vyhlásení, oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi. Odvolanie nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov od dátumu prijatia takého oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 31

1. Ktorákoľvek strana dohovoru môže kedykoľvek vypovedať tento rámcový dohovor prostredníctvom oznámenia zaslaného generálnemu tajomníkovi Rady Európy.
2. Táto výpoveď nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí šiestich mesiacov od dátumu prijatia jej oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 32

Generálny tajomník Rady Európy oznámi členským štátom Rady, iným signatárskym štátom a každému štátu, ktoré pristúpili k tomuto rámcovému dohovoru :

- a. každý podpis ,
- b. uloženie každej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení,

- c. dátum nadobudnutia platnosti tohto rámcového dohovoru podľa jeho článkov 28, 29 a 30,
- d. akýkoľvek iný úkon, oznámenie alebo komunikáciu, týkajúcu sa tohto rámcového dohovoru.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali tento rámcový dohovor.

Dané v Štrasburgu, 1. februára 1995 v angličtine a francúzštine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník; Rady Európy všetkým členským štátom Rady Európy a všetkým štátom, ktoré boli vyzvané pristúpiť k tomuto rámcovému dohovoru.

VÝKLADOVÁ SPRÁVA

K RÁMCOVÉMU DOHOVORU O OCHRANE NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

HISTÓRIA VZNIKU

1. Rada Európy skúmala situáciu národnostných menšín pri mnohých príležitostiach počas obdobia vyše štyridsiatich rokov. Už v samom prvom roku svojej existencie (1949) Parlamentné zhromaždenie uznalo v správe svojho Výboru pre právne a administratívne otázky dôležitosť problému "širšej ochrany práv národnostných menšín". V roku 1961 Zhromaždenie odporúčalo zahrnutie jedného článku do druhého dodatkového protokolu a zaručilo národnostným menšinám, určité práva, ktoré neboli Európskym dohovorom o ľudských právach (EDĽP). Ten sa jednoducho odvoláva na "spojenie s národnostnou menšinou v nediskriminačnej klauzule uvedenej v Článku 14. Odporúčanie 285 (1961) navrhlo nasledujúce znenie článku o ochrane národnostných menšín:

"Osobám patriacim k národnostnej menšine sa nebude odopierať právo, spolu s ostatnými členmi ich skupiny a pokiaľ je to zlučiteľné s verejným poriadkom, užívať svoju vlastnú kultúru, používať svoj vlastný jazyk, zakladať si svoje školy a dostávať vzdelanie v jazyku podľa ich výberu alebo vyznávať a praktizovať svoje vlastné náboženstvo."

2. Výbor expertov, ktorý dostal pokyn zvážiť, či by bolo možné a vhodné skoncipovať taký protokol, odročil svoju činnosť dovtedy, kým sa nedospelo ku konečnému rozhodnutiu v belgických jazykových sporoch v súvislosti s jazykom používaným pri vzdelávaní (Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 27. júla 1968, séria A, č. 6). V roku 1973 sa uzniesol, že neexistuje osobitná potreba vytvárať ďalší protokol k EDĽP o právach menšín. Experti sa však zhodli, že prijatiu takého protokolu nebránila žiadna veľká právna prekážka, ak by sa bol taký protokol považoval za vhodný z iných dôvodov.

3. V nedávnej minulosti Parlamentné zhromaždenie odporúčalo Výboru ministrov množstvo politických a právnych opatrení, obzvlášť návrh protokolu alebo dohovoru o právach národnostných menšín. Odporúčanie 1134 (1990) obsahuje zoznam zásad, ktoré Zhromaždenie považovalo za potrebné pre ochranu národnostných menšín. V októbri 1991 bola Riadiacemu výboru pre ľudské práva (RVĽP) uložená úloha posúdiť z právneho i politického hľadiska podmienky, za ktorých by sa Rada Európy mohla podujat' na činnosť pre ochranu národnostných menšín, zohľadňujúc prácu vykonanú Konferenciou o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE a OSN a taktiež úvahy v rámci Rady Európy.

4. V máji 1992 Výbor ministrov vydal pokyn RVĽP preskúmať možnosť formulovania špecifickej právnej normy súvisiacej s ochranou národnostných menšín. S týmto cieľom RVĽP ustanovil výbor expertov, od ktorého podľa nových smerníc vydaných v marci 1993 žiadal návrh špecifických právnych noriem v tejto oblasti, majúc na pamäti zásadu komplementárnosti prác medzi Radou Európy a KBSE.. RVĽP a výbor expertov vzali do úvahy rôzne texty, obzvlášť návrh Európskeho dohovoru o ochrane národnostných menšín vypracovaný Európskou komisiou pre demokraciu prostredníctvom práva (takzvaná Benátska komisia), rakúsky návrh na dodatkov protokol k EDĽP návrh dodatkového protokolu k EDĽP zahrnutý v Odporúčaní Parlamentného zhromaždenia RE 1201 (1993) a iné návrhy. Toto skúmanie vyvrcholilo v správe RVĽP adresovanej Výboru ministrov z 8. septembra 1993, ktorá zahŕňala rôzne právne normy, ktoré by sa mohli prijať v tejto oblasti, a právne

inštrumenty, do ktorých by mohli by inkorporované. V tejto súvislosti RVL'P poznamenal, že neexistoval konsenzus v otázke interpretácie pojmu "národnostnej menšiny".

5. Rozhodujúci krok sa prijal keď sa hlavy štátov a vlád členských štátov Rady Európy stretli vo Viedni na summite 8. a 9. októbra 1993. Tam sa dohodlo, že národnostné menšiny, ktoré vytvorila pohnutá európska história, treba chrániť a rešpektovať ako príspevok k mieru a stabilite Hlavy štátov a vlád sa najmä dohodli na tom, že vstúpia do právnych záväzkov vzhľadom na ochranu národnostných menšín. Príloha II k Viedenskej deklarácii inštruovala Výbor ministrov:

- s minimálnym odkladom navrhnuť Rámcový dohovor špecifikujúci zásady, k rešpektovaniu ktorých sa zaväzujú zmluvné štáty, aby sa zabezpečila ochrana národnostných menšín. Tento dokument by sa predložil na podpis aj nečlenským štátom;
- začať prácu na návrhu protokolu dopĺňajúcom Európsky dohovor o ľudských právach v oblasti kultúry ustanoveniami zaručujúcimi individuálne práva, obzvlášť pre osoby patriace k národnostným menšinám.

6. 4. novembra 1993 Výbor ministrov ustanovil ad hoc Výbor na ochranu národnostných menšín (VONM). Jeho smernice odrážali rozhodnutia prijaté vo Viedni. Výbor, pozostávajúci z expertov z členských štátov Rady Európy, začal pracovať koncom januára 1994 za účasti predstaviteľov RVL'P, Rady pre kultúrnu spoluprácu, Riadiaceho výboru pre masmédiá a Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva. Ako pozorovatelia sa tiež zúčastnili Vysoký komisár pre národnostné menšiny KBSE a Komisia Európskeho spoločenstva.

7. 15. apríla 1994 VONM predložil predbežnú správu Výboru ministrov, ktorá sa potom postúpila Parlamentnému zhromaždeniu (Dok.. 7109). Na svojom 94. zasadnutí v máji 1994 vyjadril Výbor ministrov spokojnosť s pokrokom dosiahnutým podľa smerníc vyplývajúcich z Viedenskej deklarácie.

8. Výbor ministrov navrhol istý počet ustanovení Rámcového dohovoru vyžadujúci politické rozhodnutie ako aj také, ktoré sa týkali monitorovania realizácie (517. stretnutie zástupcov ministrov, 7. október 1994).

9. Na svojom stretnutí od 10. do 14. októbra 1994 sa VONM rozhodol predložiť návrh Rámcového dohovoru Výboru ministrov, ktorý prijal jeho text na 95. ministerskom zasadnutí 10. novembra 1994. Rámcový dohovor bol predložený na podpis členským štátom Rady Európy dňa 1. februára 1995.

VŠEOBECNÉ ÚVAHY

Ciele Rámcového dohovoru

10. Rámcový dohovor je prvým všeobecne právne záväzným multilaterálnym dokumentom venovaným ochrane národnostných menšín. Jeho cieľom je špecifikácia právnych princípov, ktoré sa štáty zaväzujú rešpektovať, aby zabezpečili ochranu národnostných menšín. Rada Európy tým uviedla do praxe výzvu Viedenskej deklarácie (Príloha II), aby sa politické záväzky prijaté Konferenciou o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE) transformovali v čo najväčšom rozsahu na právne záväzky.

Prístupy a hlavné koncepcie

11. Berúc do úvahy rozličné situácie a problémy, ktoré sa majú riešiť, zvolil sa Rámcový dohovor, ktorý obsahuje väčšinou ustanovenia programového typu stanovujúce ciele, na presadzovanie ktorých sa strany podujímajú. Tieto ustanovenia, ktoré nebudú aplikovateľné priamo, ponechávajú týmto štátom priestor na rozhodovanie pri realizácii cieľov, na dosiahnutie ktorých sa podujali, umožňujúc im tak vziať do úvahy konkrétne okolnosti.

12. Treba tiež zdôrazniť, že Rámcový dohovor neobsahuje žiadnu definíciu pojmu "národnostná menšina". Zvolil sa pragmatický prístup založený na uznaní skutočnosti, že v tomto štádiu nie je možné dospieť k takej definícii, ktorá by mohla získať podporu všetkých členských štátov Rady Európy.

13. Uplatňovanie princípov stanovených v tomto Rámcovom dohovore sa uskutoční prostredníctvom vnútroštátneho zákonodarstva a zodpovedajúcej vládnej politiky. Neobsahuje uznanie kolektívnych práv. Dôraz sa kladie na ochranu osôb patriacich k národnostným menšinám, ktoré môžu uplatňovať svoje práva individuálne a spolu s inými (pozri článok 3, odsek 2). V tomto ohľade Rámcový dohovor nasleduje prístup textov prijatých inými medzinárodnými organizáciami.

Štruktúra Rámcového dohovoru

14. Okrem preambuly Rámcový dohovor obsahuje operatívnu časť, ktorá je rozdelená do piatich oddielov

15. Oddiel I obsahuje ustanovenia, ktoré vo všeobecnosti vymedzujú isté základné princípy, ktoré môžu slúžiť na osvetlenie iných podstatných ustanovení Rámcového dohovoru

16. Oddiel II obsahuje zoznam špecifických princípov.

17. Oddiel III obsahuje rôzne ustanovenia týkajúce sa interpretácie a aplikácie Rámcového dohovoru

18. Oddiel IV obsahuje ustanovenia o monitorovaní realizácie Rámcového dohovoru

19. Oddiel V obsahuje záverečné klauzuly, ktoré sú založené na vzorových záverečných klauzulách dohôd a dohôd uzavretých v rámci Rady Európy.

KOMENTÁR K USTANOVENIAM RÁMCOVÉHO DOHOVORU

PREAMBULA

20. Preambula uvádza dôvody pre tvorbu tohto Rámcového dohovoru vysvetľuje určité základné záujmy jej navrhovateľov. Už úvodné slová naznačujú, že tento dokument môžu podpísať a ratifikovať nečlenské štáty Rady Európy (pozri Článok 7).

21. Preambula sa odvoláva na štatutárny cieľ Rady Európy a na jednu z metód, ktorou sa tento cieľ dosahuje: udržiavanie a ďalšia realizácia ľudských práv a základných slobôd.

22. Odkazuje sa aj na Viedenskú deklaráciu hláv štátov a vlád členských štátov Rady Európy, dokument, ktorý položil základy pre tento Rámcový dohovor (pozri aj Odsek 5 vyššie). Text preambuly je skutočne inšpirovaný touto Deklaráciou, obzvlášť jej Prílohou II. To isté platí pre spektrum záväzkov uvedených v častiach I a II Rámcového dohovoru.

1. Preambula spomína nevyčerpávajúcim spôsobom tri ďalšie zdroje inšpirácie pre obsah Rámcového dohovoru: Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDĽP) a nástroje, ktoré obsahujú záväzky v súvislosti s ochranou národnostných menšín z OSN a KBSE.
2. Preambula odráža znepokojenie Rady Európy a jej členských štátov nad ohrozením existencie národnostných menšín a je inšpirovaná odsekom 1 článku 1 Deklarácie OSN o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám (Rezolúcia 47/135 prijatá Valným zhromaždením 18. decembra 1992).

25. Vzhľadom na to, že Rámcový dohovor je otvorený aj pre štáty, ktoré nie sú členmi Rady Európy, a aby sa zabezpečil komplexnejší prístup, bolo rozhodnuté, že sa zahrnú aj isté zásady z ktorých vyplývajú práva a slobody, ktoré sú u garantované v EDĽP alebo v jej protokoloch (v tejto súvislosti pozri aj článok 23 Rámcového dohovoru).

1. Odkaz na pakty a deklarácie OSN pripomína prácu vykonanú na univerzálnej úrovni, napríklad v Pakte o občianskych a politických právach (článok 27) a v Deklarácii práv osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám. Tento odkaz sa však nevzťahuje na akúkoľvek definíciu národnostnej menšiny, ktorú tieto texty môžu obsahovať.

2. Odkaz na relevantné záväzky KBSE odráža požiadavku vyjadrenú v Prílohe II Viedenskej deklarácii o tom, že Rada Európy by mala v čo najväčšom rozsahu tieto politické záväzky transformovať na právne záväzky. Kritérium pre návrh Rámcového dohovoru poskytol Kodanský dokument.

28. Predposledný odsek v preambule stanovuje hlavný cieľ Rámcového dohovoru: zabezpečiť účinnú ochranu národnostných menšín a práv osôb patriacich k týmto menšinám. Zdôrazňuje tie, že táto účinná ochrana by sa mala zabezpečiť v rámci štátu, rešpektujúc územnú integritu a národnú suverenitu štátov.

29. Účelom posledného odseku je naznačiť, že ustanovenia tohto Rámcového dohovoru nie sú aplikovateľné priamo. Nezaobrá sa právom a praxou zmluvných strán v súvislosti s prijímaním medzinárodných zmlúv do vnútorného právneho poriadku.

ČASŤ I

Článok 1

30. Hlavným účelom článku 1 je špecifikovať, že ochrana národnostných menšín, ktorá tvorí integrálnu časť ochrany ľudských práv, nespadá do výlučnej pôsobnosti štátov. Výrok, že táto ochrana "tvorí integrálnu časť medzinárodnej ochrany ľudských práv" nedáva žiadnu kompetenciu na interpretáciu tohto Rámcového dohovoru orgánom založeným EDĽP.

31. Tento článok sa týka ochrany národnostných menšín ako takých a práv a slobôd osôb patriacich k týmto menšinám. Toto rozlíšenie a rozdiel v znení hovoria jasne, že sa nepočíta so žiadnymi kolektívnymi právami národnostných menšín (pozri aj komentár k článku 3). Zmluvné strany však uznávajú, že ochranu národnostnej menšiny možno dosiahnuť prostredníctvom ochrany práv jednotlivcov patriacich k takej menšine.

Článok 2

32. Tento článok poskytuje súbor zásad, podľa ktorých sa riadi aplikácia Rámcového dohovoru. Tento je medzi iným inšpirovaný Deklaráciou OSN o zásadách medzinárodného práva týkajúcich sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi podľa Charty OSN (Rezolúcia Valného zhromaždenia 2625 (XXV) z 24. októbra 1970). Zásady uvedené v tomto ustanovení sú všeobecnej povahy, ale sú naozaj osobitne relevantné voči oblasti pokrytej Rámcovým dohovorom.

Článok 3

33. Tento článok obsahuje dva rozličné, ale príbuzné princípy stanovené dvoma odlišnými odsekmi

Odsek 1

34. Odsek 1 predovšetkým zaručuje každej osobe patriacej k národnostnej menšine slobodu voľby či sa má s ňou zaobchádzať ako s takou alebo nie. Toto ustanovenie ponecháva na každú osobu, aby sa rozhodla, či si želá podliehať ochrane vyplývajúcej zo zásad Rámcového dohovoru.

35. Tento odsek nezahŕňa právo jednotlivca samostatne si zvoliť príslušnosť k akejkoľvek národnostnej menšine. Subjektívna voľba jednotlivca je neoddeliteľne spojená s objektívnymi kritériami relevantnými pre identitu osoby.

36. Odsek 1 ďalej stanovuje, že zo slobodnej voľby záruk nebude vyplývať žiadna nevýhoda, ani z uplatňovania práv, ktoré sú s takou voľbou spojené. Cieľom tejto časti ustanovenia je zabezpečiť, že využitie slobody voľby nebude nepriamo ohrozované.

Odsek 2

37. Odsek 2 stanovuje, že práva a slobody vyplývajúce zo zásad Rámcového dohovoru sa môžu uplatňovať individuálne alebo spoločne s inými. Tým sa uznáva možnosť spoločného uplatňovania týchto práv a slobôd, čo je rozdiel oproti pojmu kolektívnych práv. Pojem "iní" sa bude chápať v jeho najširšom možnom zmysle a bude zahŕňať osoby patriace k tej istej národnostnej menšine, k inej národnostnej menšine, alebo k väčšine.

ČASŤ II

Článok 4

38. Účelom tohto článku je zabezpečiť aplikovateľnosť princípov rovnosti a nediskriminácie pre osoby patriace k národnostným menšinám. Ustanovenia tohto článku treba chápať v kontexte Rámcového dohovoru.

Odsek 1 a 2

39. Odsek 1 prijíma klasický prístup k týmto zásadám. Odsek 2 zdôrazňuje, že podpora plnej a efektívnej rovnosti medzi osobami patriacimi k národnostnej menšine a tými, ktoré patria k väčšine si môže vyžadovať, aby zmluvné strany prijali osobitné opatrenia, ktoré by brali do úvahy špecifické podmienky týchto osôb. Také opatrenia musia byť "adekvátne", t.j. v súlade s princípom proporcionálnosti, aby sa predišlo porušovaniu práv iných, ako aj diskriminácii iných. Táto zásada si medzi iným vyžaduje, aby také opatrenia časovo alebo rozsahovo nepresahovali mieru nevyhnutnú na dosiahnutie plnej a efektívnej rovnosti.

40. V Rámcovom dohovore nie je zahrnuté žiadne ustanovenie, ktoré by sa špecificky zaoberalo zásadou rovnosti príležitostí. Jeho zahrnutie sa nepovažovalo za nevyhnutné, keďže táto zásada je u naznačená v odseku 2 tohto článku. Vzhľadom na zásadu nediskriminácie stanovenú v odseku 1, rovnako sa postupovalo pri slobode pohybu.

Odsek 3

41. Účelom odseku 3 je ujasnenie skutočnosti, že opatrenia spomínané v odseku 2 sa nemajú považovať za také, ktoré by boli v rozpore so zásadami rovnosti a nediskriminácie. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby osoby patriace k národnostným menšinám mali efektívnu rovnosť s osobami patriacimi k väčšine.

Článok 5

42. Tento článok je zameraný najmä na zabezpečenie toho, aby osoby patriace k národnostným menšinám mohli udržiavať a rozvíjať svoju kultúru a zachovávať svoju identitu.

Odsek 1

43. Odsek 1 obsahuje povinnosť zlepšovať v tomto ohľade potrebné podmienky. Uvádza štyri základné prvky identity národnostnej menšiny. Toto ustanovenie nenaznačuje, že všetky etnické, kultúrne, jazykové alebo náboženské rozdiely nutne vedú k vytvoreniu národnostných menšín (v tejto súvislosti pozri správu stretnutia expertov KBSE v Ženeve v roku 1991, časť II, oddiel 4).

44. Odkaz na "tradície" nie je schválením alebo prijatím praktík, ktoré sú v rozpore s medzinárodným právom alebo medzinárodnými normami. Tradičné praktiky naďalej podliehajú obmedzeniam vyplývajúcim z požiadaviek verejného poriadku.

Odsek 2

45. Účelom odseku 2 je chrániť osoby patriace k národnostným menšinám pred asimiláciou proti ich vôli. Nezakazuje dobrovoľnú asimiláciu.

46. Odsek 2 nebráni zmluvným stranám prijímať opatrenia na uskutočňovanie svojej všeobecnej integračnej politiky. Týmto uznáva dôležitosť spoločenskej súdržnosti a odráža požiadavku vyjadrenú v preambule, podľa ktorej kultúrna rozmanitosť má byť zdrojom a faktorom nie rozdelenia, ale obohatenia každej spoločnosti.

Článok 6

47. Tento článok je vyjadrením záujmov uvedených v Prílohe III k Viedenskej deklarácii (Deklarácia a Akčný plán boja proti rasizmu, xenofóbii, antisemitizmu a neznášanlivosti).

Odsek 1

48. Odsek zdôrazňuje ducha tolerancie a medzikultúrneho dialógu a vyzdvihuje dôležitosť toho, aby zmluvné strany posilňovali vzájomný rešpekt, porozumenie a spoluprácu medzi všetkými, ktorí žijú na ich území. Osobitne sa spomínajú oblasti vzdelávania, kultúry a médií, pretože sa považujú za obzvlášť relevantné pre dosahovanie týchto cieľov.

49. Aby sa posilnila spoločenská súdržnosť, cieľom tohto odseku je medzi iným podpora tolerancie a medzikultúrneho dialógu elimináciou bariér medzi osobami patriacimi k etnickým, kultúrnym, jazykovým a náboženským skupinám prostredníctvom povzbudzovania medzikultúrnych organizácií a hnutí, ktorých cieľom je podpora vzájomného rešpektu a porozumenia a integrácia týchto osôb do spoločnosti pri zachovaní ich identity.

Odsek 2

50. Toto ustanovenie je inšpirované odsekom 40.2 Kodanského dokumentu KBSE. Tento záväzok je zameraný na ochranu všetkých osôb, ktoré by mohli byť cieľom hrozieb alebo aktov diskriminácie, nepriateľstva alebo násilia, bez ohľadu na zdroj takýchto hrozieb alebo aktov.

Článok 7

51. Účelom tohto článku je garantovať rešpekt voči právu každej osoby patriacej k národnostnej menšine na základné slobody tu uvedené. Tieto slobody sú samozrejme univerzálnej povahy, t.j. platia pre všetky osoby, či patria k národnostnej menšine alebo nie (pozri napríklad zodpovedajúce ustanovenia v článkoch 9, 10 a 11 EDĽP), ale sú obzvlášť relevantné pri ochrane národnostných menšín. Z dôvodov uvedených vyššie v komentári k preambule sa rozhodlo, že sa zahrnú niektoré záväzky, ktoré sa u objavili v EDĽP.

52. Toto ustanovenie môže naznačovať zmluvným stranám isté pozitívne záväzky na ochranu uvedených slobôd proti porušovaniu, ktoré nepochádza od štátu. Podľa EDĽP možnosť takých pozitívnych záväzkov uznáva Európsky súd pre ľudské práva.

53. Niektoré zo slobôd stanovených v článku 7 sú vypracované v článkoch 8 a 9.

Článok 8

54. Tento článok stanovuje podrobnejšie pravidlá pre ochranu slobody náboženstva ako článok 7. Spája niekoľko prvkov z odsekov 32.2, 32.3 a 32.6 Kodanského dokumentu KBSE do jediného ustanovenia. Táto sloboda sa samozrejme vzťahuje na všetky osoby a v súlade s článkom 4 by ich mali využívať aj osoby patriace k národnostnej menšine. Vzhľadom na dôležitosť tejto slobody v tomto kontexte sa považovalo za obzvlášť vhodné venovať jej osobitnú pozornosť.

Článok 9

55. Tento článok obsahuje podrobnejšie pravidlá pre ochranu slobody prejavu ako článok 7.

Odsek 1

56. Prvá veta tohto odseku je modelovaná podľa druhej vety odseku 1 článku 10 EDĽP. Hoci sa veta týka špecificky slobody prijímať a rozširovať informácie a myšlienky v jazyku menšiny, naznačuje tiež slobodu prijímať a rozširovať informácie a myšlienky v jazyku väčšiny alebo iných jazykoch.

57. Druhá veta tohto odseku obsahuje záväzok zabezpečiť, aby nedochádzalo k diskriminácii v prístupe do médií. Slová "v rámci svojich právnych systémov" sa volili preto, aby sa rešpektovali ústavné ustanovenia, ktoré môžu obmedzovať rozsah, v ktorom zmluvná strana môže regulovať prístup do médií.

Odsek 2

58. Tento odsek je modelovaný podľa tretej vety odseku 1 článku 10 EDĽP

59. Udeľovanie licencií na zvukové rádiové a televízne vysielanie a podnikanie v oblasti kín by nemalo byť diskriminačné a malo by byť založené na objektívnych kritériách. Považovalo sa za potrebné zahrnúť tieto požiadavky, ktoré nie sú výslovne zahrnuté v tretej vete odseku 1 článku 10 EDĽP, do dokumentu určeného na ochranu osôb patriacich k národnostnej menšine.

60. Slová "zvukové rádiové", ktoré sa vyskytujú aj v odseku 3 tohto článku sa neobjavujú v zodpovedajúcej vete v článku 10 EDĽP. Sú použité preto, aby odrážali modernú terminológiu a nie preto, aby naznačovali nejaký podstatný významový rozdiel oproti článku 10 EDĽP.

Odsek 3

61. Prvá veta tohto odseku, ktorá sa zaoberá tvorbou a používaním tlačenej médií, obsahuje v zásade negatívny záväzok, zatiaľ čo pružnejšia formulácia druhej vety zdôrazňuje pozitívny záväzok v oblasti zvukového rádiového a televízneho vysielania (napr. pridelovanie frekvencií). Tento rozdiel odráža relatívny nedostatok dostupných frekvencií a potrebu regulácie v tejto oblasti. Na právo osoby patriacej k národnostnej menšine hľadať zdroje pre založenie média tu nie je žiadny výslovný odkaz, keďže toto právo sa považovalo za samozrejmé.

Odsek 4

62. Tento odsek zdôrazňuje potrebu osobitných opatrení s dvojakým cieľom: uľahčiť osobám patriacim k národnostným menšinám prístup do médií a podporiť toleranciu a kultúrny pluralizmus. Výraz "adekvátne opatrenia" sa použil z dôvodov uvedených v komentári k článku 4, odsek 2 (pozri odsek 39), ktorý používa tie isté slová. Odsek dopĺňa záväzok stanovený v poslednej vete odseku 1 článku 9. Opatrenia predpokladané týmto odsekom by mohli napríklad pozostávať z finančnej podpory pre menšinové vysielanie alebo na výrobu programov zaoberajúcich sa otázkami menšín a/alebo umožňujúcimi dialóg medzi skupinami, alebo z podporovania redaktorov v tom, aby umožňovali prístup menšín do ich médií pri zachovaní redakčnej nezávislosti.

Článok 10

Odsek 1

63. Uznatie práva každej osoby patriacej k národnostnej menšine na používanie svojho menšinového jazyka slobodne a bez obmedzovania je obzvlášť dôležité. Používanie menšinového jazyka predstavuje jeden zo základných prostriedkov, prostredníctvom ktorých také osoby môžu zachovávať svoju identitu. Rovnako im dovoľuje uplatňovať svoju slobodu prejavu. "Na verejnosti" znamená napríklad na verejnom mieste, vonku, alebo v prítomnosti iných osôb, ale v žiadnom prípade sa netýka vzťahu k verejným úradom, ktorý je riešený odsekom 2 tohto článku.

Odsek 2

64. Toto ustanovenie nepokrýva všetky vzťahy medzi jednotlivcami patriacimi k národnostným menšinám a verejnými úradmi. Vzťahuje sa len na administratívne orgány. Napriek tomu sa však tieto

musia interpretovať tak široko, aby zahŕňali napríklad aj "ombudsmanov". Uznávajú možné finančné, administratívne, obzvlášť vojenské a technické problémy spojené s používaním menšinových jazykov vo vzťahu medzi osobami patriacimi k národnostným menšinám a správnymi úradmi, znenie tohto ustanovenia je veľmi flexibilné, aby sa poskytla zmluvným stranám široká miera voľnosti.

65. Keď sa splnia dve podmienky uvedené v odseku 2, zmluvné strany sa budú snažiť zabezpečiť používanie menšinového jazyka s administratívnymi orgánmi v čo najväčšom rozsahu. Existenciu "reálnej potreby" zhodnotí štát na základe objektívnych kritérií. Hoci zmluvné štáty by mali vyvinúť maximálnu snahu na aplikovanie tejto zásady, znenie "v čo najväčšom rozsahu" naznačuje, že sa môžu brať do úvahy rozličné faktory, obzvlášť finančné zdroje danej zmluvnej strany.

66. Povinnosti zmluvných strán v súvislosti s používaním menšinových jazykov žiadnym spôsobom neovplyvňujú status úradného jazyka alebo jazykov daného štátu. Rámcový dohovor sa navyše úmyselne vyhýba definovaniu "oblastí obývaných osobami patriacimi k národnostnej menšine tradične alebo v podstatnom počte". Považovalo sa za vhodnejšie prijať voľnejšiu formuláciu znenia, ktoré umožní vziať do úvahy osobitné podmienky každej zmluvnej strany. Pojem "obývané ... tradične" sa nevzťahuje na historické menšiny, ale na tie, ktoré ešte stále žijú v tej istej geografickej oblasti (pozri aj odsek 3 článku 11 a odsek 2 článku 14).

Odsek 3

67. Tento odsek je založený na istých ustanoveniach z článkov 5 a 6 Európskeho dohovoru pre ľudské práva. Nejde nad záruky obsiahnuté v týchto článkoch.

Článok 11

Odsek 1

68. S ohľadom na praktické implikácie tohto záväzku je ustanovenie formulované tak, aby zmluvným stranám umožnilo aplikovať ho vo svetle vlastných osobitných podmienok. Zmluvné strany môžu napríklad používať abecedu svojho úradného jazyka na písanie mena (mien) osoby patriacej k národnostnej menšine vo fonetickej forme. Osoby, ktoré boli prinútené vzdať sa svojho pôvodného mena (pôvodných mien), alebo mená ktorých sa násilne zmenili, by mali mať nárok vrátiť sa k používaniu pôvodnej formy, samozrejme s ohľadom na výnimky prípadov zneužitia práva a zmien mena (mien) pre účely podvodov. Predpokladá sa, že právne systémy zmluvných strán budú v tomto ohľade spĺňať medzinárodné zásady týkajúce sa ochrany národnostných menšín.

Odsek 2

69. Záväzok v tomto odseku sa týka práva jednotlivca umiestňovať "vo svojom menšinovom jazyku tabule, nápisy a iné informácie súkromnej povahy viditeľné pre verejnosť". To samozrejme nebráni v tom, aby sa od osôb patriacich k národnostnej menšine žiadalo používať okrem toho aj úradný jazyk a/alebo iné menšinové jazyky. Výraz "súkromnej povahy" sa vzťahuje na všetko, čo nie je úradné.

Odsek 3

70. Tento článok má za cieľ podporiť možnosť umiestňovať miestne názvy, názvy ulíc a iné topografické ukazovatele pre verejnosť aj v jazyku menšiny. Pri uplatňovaní tejto zásady majú štáty nárok brať do náležitej úvahy špecifické podmienky a rámec svojich právnych systémov včítane - kde je to vhodné - dohôd s inými štátmi. Rozumie sa, že zmluvné strany nemajú žiadnu povinnosť uzatvárať dohody s inými štátmi v oblasti pokrytej týmto ustanovením. Naproti tomu možnosť uzatvárania takýchto dohôd sa nevylučuje. Rozumie sa tiež, že právna záväznosť existujúcich dohôd ostáva nezmenená. Z tohto ustanovenia nevyplýva žiadne úradné uznanie miestnych názvov v menšinových jazykoch.

Článok 12

71. Tento článok má za cieľ podporiť znalosť kultúry, histórie, jazyka a náboženstva národnostných menšín i väčšinového obyvateľstva v medzikultúrnej perspektíve (pozri odsek 1 článku 6). Cieľom je vytvorenie ovzdušia tolerance a dialógu, ako sa na to odkazuje v preambule Rámcového dohovoru konvencie a Prílohe II k Viedenskej deklarácii hláv štátov a vlád. Výpočet v druhom odseku nie je vyčerpávajúci, pričom slová "prístup k učebniciam" sa rozumejú tak, že zahŕňajú vydávanie učebníc a ich nakupovanie v iných krajinách. Povinnosť podporovať rovnosť príležitostí v prístupe k vzdelaniu na všetkých úrovniach pre osoby patriace k národnostným menšinám odráža záujem vyjadrený vo Viedenskej deklarácii.

Článok 13

Odsek 1

72. Povinnosť zmluvných strán uznať právo osôb patriacich k národnostným menšinám na zakladanie a spravovanie svojich vlastných súkromných vzdelávacích a výchovných zariadení sa podrobí požiadavkám vzdelávacieho systému strán, obzvlášť predpisom týkajúcim sa povinného školstva. Zariadenia pokryté týmto odsekom môžu byť predmetom takého istého dohľadu ako iné zariadenia, obzvlášť vzhľadom na učebné osnovy. Ak sa vyhovie požadovaným normám, je dôležité, aby sa akékoľvek udelené kvalifikácie úradne uznávali. Zodpovedajúce vnútroštátne zákonodarstvo sa musí zakladať na objektívnych kritériách a musí byť v súlade s princípom nediskriminovania.

Odsek 2

73. Uplatňovanie práv uvedených v odseku 1 nezakladá žiadny finančný záväzok pre danú zmluvnú stranu, ale ani možnosť takého príspevku nevyklučuje.

Článok 14

Odsek 1

74. Povinnosť uznať právo každej osoby patriacej k národnostnej menšine na výučbu svojho menšinového jazyka sa týka jedného zo základných prostriedkov, ktorými také osoby môžu presadzovať a uchovať si svoju identitu. V tomto nemôžu byť žiadne výnimky. Bez obmedzenia platnosti zásad uvedených v odseku 2 tento odsek neimplikuje pozitívnu činnosť, obzvlášť finančnej povahy, zo strany štátu.

Odsek 2

75. Toto ustanovenie sa týka vyučovania menšinového jazyka a vyučovania v tomto jazyku. Uznávajúc možné finančné, administratívne a technické akosti spojené s vyučovaním menšinových jazykov a v menšinových jazykoch, toto ustanovenie bolo formulované veľmi pružne, nechávajúc zmluvným stranám širokú mieru voľnosti. Povinnosť snažiť sa zabezpečiť vyučovanie menšinových jazykov alebo v menšinových jazykoch je podmienená niekoľkými faktormi; obzvlášť existenciou "dostatočného záujmu" zo strany osôb patriacich k relevantným národnostným menšinám. Formulácia "v čo najväčšom rozsahu" naznačuje, že také vyučovanie závisí na dostupných zdrojoch danej zmluvnej strany.

76. Text sa úmyselne vyhýba definovaniu pojmu "dostatočný záujem" - flexibilná formulácia, ktorá zmluvným stranám umožňuje vziať do úvahy osobitné podmienky svojich štátov. Zmluvné strany majú výber prostriedkov a opatrení pri zabezpečovaní takého vyučovania berúc do úvahy svoj vlastný vzdelávací systém.

77. Alternatívy uvedené v tomto odseku - "... možnosť vyučovania menšinového jazyka alebo vyučovania v tomto jazyku" sa navzájom nevyklučujú. Hoci odsek 2 článku 14 nekladie štátom žiadnu povinnosť uplatňovať oboje, jeho formulácia štátom nebráni zaviesť vyučovanie menšinového jazyka ako aj vyučovanie v menšinovom jazyku. Dvojazyčné vyučovanie môže byť jedným z prostriedkov na dosiahnutie cieľa tohto ustanovenia. Povinnosť vyplývajúca z tohto odseku možno rozšíri na predškolskú výchovu.

Odsek 3

78. Možnosti vyučovania menšinového jazyka alebo vyučovania v menšinovom jazyku neobmedzujú vyučovanie úradného jazyka alebo vyučovanie v tomto jazyku. Znalosť úradného jazyka je skutočne faktorom spoločenskej súdržnosti a integrácie.

79. Riešenie niektorých otázok, ktoré vystupujú pri zavádzaní tohto ustanovenia v štátoch s viac ako jedným úradným jazykom, spočíva na týchto štátoch.

Článok 15

80. Tento článok od zmluvných strán požaduje vytvorenie podmienok potrebných na efektívnu participáciu osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a hospodárskom živote a na verejných záležitostiach, najmä tých, ktoré sa ich týkajú. Jeho cieľom je predovšetkým podporovať skutočnú rovnosť medzi osobami patriacimi k národnostným menšinám a tými, ktoré patria k väčšine. Aby sa vytvorili podmienky potrebné pre takú participáciu osôb patriacich k národnostným menšinám, zmluvné strany by mohli konzultácie s týmito osobami prostredníctvom vhodných postupov a obzvlášť prostredníctvom ich reprezentatívnych inštitúcií, keď zmluvné strany pripravujú legislatívne alebo administratívne opatrenia, ktoré sa ich pravdepodobne priamo dotknú;

- zainteresovanie týchto osôb na príprave, zavádzaní a hodnotení plánov a programov štátneho a regionálneho rozvoja, ktoré sa ich pravdepodobne priamo dotknú;
- uskutočňovanie výskumov v spojení s týmito osobami na zhodnotenie možného dopadu plánovaných rozvojových projektov na tieto osoby;
- efektívna účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na rozhodovacích procesoch a vo volených orgánoch na štátnej i miestnej úrovni;
- decentralizované alebo miestne formy správy.

Článok 16

81. Účelom tohto článku je ochrana pred opatreniami, ktoré menia pomer obyvateľstva v oblastiach obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám a ktoré sú zamerané na obmedzenie práv a slobôd vyplývajúcich z tohto Rámcového dohovoru. Príkladmi takých opatrení by mohli byť vyvlastňovanie, vypudzovanie a vyhostovanie alebo zmeny administratívnych hraníc s cieľom obmedziť užívanie takých práv a slobôd ("gerrymandering").

82. Tento článok zakazuje len opatrenia, ktoré sú zamerané na obmedzenie práv a slobôd vyplývajúcich z Rámcového dohovoru. Považuje sa za nemožné rozšíriť toto ustanovenie aj na opatrenia, ktoré majú za následok obmedzenie takých práv a slobôd, keďže také opatrenia môžu byť niekedy celkom opodstatnené a legitímne. Jedným z príkladov by mohlo byť presídlenie obyvateľov dediny pri stavbe priehrady.

Článok 17

83. Tento článok obsahuje dva záväzky dôležité pre udržiavanie a rozvoj kultúry osôb patriacich k národnostnej menšine a pre zachovanie ich identity (pozri aj odsek 1 článku 5). Prvý Odsek sa zaoberá právom zakladať a udržiavať slobodné a mierumilovné styky cez hranice, zatiaľ čo druhý odsek chráni právo zúčastňovať sa na činnosti nevládných organizácií (v tejto súvislosti pozri tiež ustanovenie o slobode zhromažďovania a združovania v článku 7).

84. Ustanovenia tohto článku sa zakladajú prevažne na odsekoch 32.4 a 32.6 Kodanského dokumentu KBSE. Nepovažovalo sa za potrebné zahrnúť explicitné ustanovenie o práve zakladať a udržiavať styky v rámci územia štátu, keďže to je adekvátne pokryté inými ustanoveniami Rámcového dohovoru, najmä článkom 7 v súvislosti so slobodou zhromažďovania a združovania.

Článok 18

85. Tento článok vyzýva zmluvné strany, aby uzatvárali okrem existujúcich medzinárodných dokumentov tam, kde to špecifické okolnosti odôvodňujú, bilaterálne a multilaterálne dohody o ochrane národnostných menšín. Stimuluje tiež cezhraničnú spoluprácu. Ako sa zdôrazňuje vo Viedenskej deklarácii a jej Prílohe II, také dohody a spolupráca sú dôležité pre podporu tolerancie, prosperity, stability a mieru.

Odsek 1

86. Bilaterálne a multilaterálne dohody, ako ich predpokladá tento odsek, sa môžu uzatvárať napríklad v oblasti kultúry, vzdelávania a informácií.

Odsek 2

87. Tento odsek vyzdvihuje dôležitosť cezhraničnej spolupráce. Výmena informácií a skúseností medzi štátmi je dôležitým nástrojom pre podporu vzájomného porozumenia a dôvery. Cezhraničná spolupráca má obzvlášť tú výhodu, že umožňuje úpravy špeciálne pripravované podľa prání a potrieb zúčastnených osôb.

Článok 19

88. Tento článok upravuje možnosť obmedzení, reštrikcií alebo výhrad. V prípade, že záväzky zahrnuté do tohto Rámcového dohovoru majú ekvivalent v iných medzinárodných právnych dokumentoch, obzvlášť v EDĽP, dovolené sú len tie obmedzenia, reštrikcie alebo výhrady, ktoré sú upravené týmito dokumentmi. Pokiaľ záväzky stanovené týmto Rámcovým dohovorom nemajú ekvivalent v iných medzinárodných právnych dokumentoch, jedinými dovolenými obmedzeniami, reštrikciami a výhradami sú tie, ktoré sú zahrnuté v iných právnych dokumentoch (takých ako EDĽP) v súvislosti s inými záväzkami a ktoré sú relevantné.

ČASŤ III

Článok 20

89. Od osôb patriacich k národnostným menšinám sa vyžaduje rešpektovanie ústavy štátu a inej štátnej legislatívy. Tento odkaz na štátnu legislatívu samozrejme neoprávňuje zmluvné strany na ignorovanie ustanovení Rámcového dohovoru. Osoby patriace k národnostným menšinám musia tiež rešpektovať práva iných. V tomto ohľade možno poukázať na situácie, kedy osoby patriace k národnostným menšinám sú v menšine v celoštátnom meradle, ale tvoria väčšinu v jednej oblasti štátu.

Článok 21

90. Toto ustanovenie zdôrazňuje dôležitosť základných princípov medzinárodného práva a špecifikuje, že ochrana osôb patriacich k národnostným menšinám musí byť v súlade s týmito princípmi.

Článok 22

91. Toto ustanovenie, ktoré sa zakladá na článku 60 EDĽP, stanovuje známu zásadu. Cieľom je zabezpečiť, aby osoby patriace k národnostným menšinám mali prospech z takej relevantnej štátnej alebo medzinárodnej legislatívy, ktorá je pre nich najpríaznivejšia.

Článok 23

92. Toto ustanovenie sa zaoberá vzťahom medzi Rámcovým dohovorom a Európskym dohovorom o ľudských právach, na ktorý sa odkazuje v preambule. Rámcový dohovor nemôže za žiadnych okolností modifikovať práva a slobody zaručované Európskym dohovorom o ľudských právach. Naopak práva a slobody zabezpečované Rámcovým dohovorom, ktoré sú predmetom

zodpovedajúceho ustanovenia Európskeho dohovoru o ľudských právach, sa musia interpretovať v súlade s ním.

ČASV IV

Články 24 - 26

93. Aby sa upravil dohľad nad aplikáciou Rámcového dohovoru, Výbor ministrov sa poveruje úlohou monitorovať jeho zavádzanie zmluvnými stranami. Výbor ministrov určí formy účasti v realizačnom mechanizme pre také zmluvné strany, ktoré nie sú členmi Rady Európy.

94. Každá zmluvná strana predloží generálnemu tajomníkovi v pravidelných intervaloch a kedykoľvek Výbor ministrov o to požiada relevantné informácie o realizácii tohto Rámcového dohovoru. Generálny tajomník postúpi tieto informácie Výboru ministrov. Avšak prvú správu, ktorej cieľom bude poskytnúť úplné informácie o legislatívnych a iných opatreniach, ktoré zmluvná strana prijala na splnenie záväzkov stanovených v tomto Rámcovom dohovore, treba predložiť do jedného roka od nadobudnutia účinnosti Rámcového dohovoru vzhľadom na danú zmluvnú stranu. Účelom nasledujúcich správ bude doplnenie informácií obsiahnutých v prvej správe.

95. Upravuje založenie poradného výboru, ktorý má zabezpečiť účinnosť monitorovania zavádzania dohovoru. Úlohou tohto poradného výboru je pomáhať Výboru ministrov pri hodnotení adekvátnosti opatrení, ktoré tá ktorá zmluvná strana prijala na zavedenie zásad stanovených Rámcovým dohovorom.

96. Je vecou Výboru ministrov do roka od nadobudnutia platnosti Rámcového dohovoru určiť zloženie a postupy poradného výboru, ktorého členmi budú uznávaní experti v oblasti ochrany národnostných menšín.

97. Monitorovanie zavádzania tohto Rámcového dohovoru bude v čo najväčšej miere transparentné. V tomto ohľade by bolo vhodné počítať so zverejnením správ a iných textov pochádzajúcich z takého monitorovania.

ČASŤ V

98. Záverečné ustanovenia obsiahnuté v článkoch 27 a 32 sú založené na modelových záverečných klauzulách pre dohovory a dohody uzavreté v rámci Rady Európy. Nezahmul sa žiadny článok o výhradách; výhrady sa pripúšťajú potiaľ, pokiaľ ich pripúšťa medzinárodné právo. Okrem článkov 27 a 29 si články v tejto časti nevyžadujú žiadny osobitný komentár.

Články 27 a 29

99. Rámcový dohovor sa predkladá na podpis členským štátom Rady Európy a na výzvu Výboru ministrov aj iným štátom. Rozumie sa, že "iné štáty" sú tie štáty, ktoré sa zúčastňujú na Konferencii o bezpečnosti a spolupráci v Európe. Tieto ustanovenia berú do úvahy Viedenskú deklaráciu, podľa ktorej by sa mal Rámcový dohovor predložiť na podpis aj nečlenským štátom (pozri Prílohu II k Viedenskej deklarácii summitu Rady Európy).